

วิธีการอ่านคำบาลี

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) อมฤตพจนานุกรมพุทธศาสนสุภาษิต

ก. การเขียนภาษาบาลีด้วยอักษรไทยและวิธีอ่าน

- **๑. รูปสระ** ข้อพิเศษที่แปลกจากภาษาไทย คือ "สระอะ" ไม่ประวิสรรชนีย์ ให้ ออกเสียงเป็น (อะ) เช่น อมต (อะ-มะ-ตะ)
- **๒. รูปพยัญชนะ** พยัญชนะที่ไม่มีรูปสระปรากฏอยู่ และไม่มีเครื่องหมาย (พินทุ) กำกับ แสดงว่าประสมกับสระ "อะ" ให้ออกเสียงประสมกับ (อะ) เช่น รตน (ระ-ตะ-นะ)
- พยัญชนะที่มีเครื่องหมาย (พินทุ) กำกับ แสดงว่าไม่มีสระใดประสมอยู่ด้วย ให้ ออกเสียงเป็น "ตัวสะกด" เช่น *ธम्म* (ท่า-มะ) *ปัจจุตต* (ปัต-จัต-ตัง) หรือตัว คำควบกล้ำ เช่น *พรหม* (พระ-หมะ) แล้วแต่กรณี
- ในบางกรณี อาจต้องออกเสียงเป็นทั้งตัวสะกดและตัวควบกล้ำ เช่น *ตตร* (ตัต-ตระ) *กल्याณ* (กัน-ลยา-นะ)

- อนึ่ง รูป *เอยฺย* ออกเสียงเป็น (เอ)+(ย) สะกด ตามด้วย (ยะ) เนื่องจากคนไทย ออกเสียงลำบาก จึงมักอ่านตามความสะดวก เป็น (ไอ-ยะ) ก็มี หรือ (เอย-ยะ) ก็มี (ถ้าสามารถก็ควรออกเสียงเป็น (เอ) มี (ย) สะกดตามภาษาบาลีเดิม)
- ตัวอย่าง : *ทักษิณเอย* ออกเสียงเป็น (ทักษิ-ไน-ยะ) หรือ (ทักษิ-เนย-ยะ) เมื่อยืมเข้ามาใช้ในภาษาไทย จึงมีใช้ทั้ง ๒ รูป คือ *ทักษิไนย* (บุคคล) และ *ทักษิณเอย* (บุคคล)
- ๓.เครื่องหมายนิคหิต ต้องอาศัยสระและจะปรากฏเฉพาะหลังสระ อ, อิ หรือ อุ ให้ออกเสียงสระนั้นๆ และมี (ง) สะกด เช่น *อัส* (อัง-สะ), *เอว* (เอ-วัง), *กี* (กิง), *วิสุ* (วิ-สุง)

ตัวอย่างข้อความภาษาบาลีและวิธีอ่าน ดังนี้

- **สหพพปาปสฺส อภรณํ**
- (สัป-พะ-ปา-ปัด-สะ) (อะ-กะ-ระ-นัง)
- **กุสลสุสุปสมุปทา**
- (กุ-สะ-ลัด-สุ-ปะ-สำ-ปะ-ทา)

- **สจิตตปริโยทปนํ**
 - (สะ-จิต-ตะ-ปะ-ริ-โย-ทะ-ปะ-นัง)
 - **เอตํ พุทฺธานํ สาสนํ**
 - (เอ-ตัง) (พุ-ด-ทา-นัง) (สา-สะ-นัง)
-

ข. การอ่านคำที่มาจากภาษาบาลี (และสันสกฤต)

- นำมาใช้กับการอ่านคำไทยที่มาจากภาษาบาลี-สันสกฤตได้โดยอนุโลม แต่ต้องดัดแปลงให้เข้ากับรูปคำและวิธีออกเสียงแบบไทยด้วย เช่น สมุทัย อ่านว่า (สะ-หฺมฺ-ไท) แทนที่จะเป็น (สะ-มฺ-ไท)
- ถ้าจะให้แม่นยำจริง ต้องรู้รูปเดิมของศัพท์นั้นด้วย เฉพาะอย่างยิ่ง พยัญชนะตัวเดิมมีพินทุกำกับก็ต้องรู้ด้วย

- ตัวอย่าง
- ปเสนทิ มีรูปเต็มเป็น "ปเสนทิ" จึงต้องอ่านว่า (ปะ-เส-นะ-ทิ) ไม่ใช่ (ปะ-เสน-ทิ)
- อนุบุพพิกธา มีรูปเต็มเป็น "อนุบุพพิกธา" จึงต้องอ่านว่า (อะ-นุ-บุบ-พิ-กะ-ธา) ไม่ใช่ (อะ-นุ-บุบ-พิ-พะ-กะ-ธา)
- ปฏิจจสมุปบาท มีรูปเต็มเป็น "ปฏิจจสมุปบาท" จึงต้องอ่านว่า (ปะ-ติด-ละ-สะ-หมุบ-บาด) ไม่ใช่ (ปะ-ติด-ละ-สะ-หมุบ-ปะ-บาด)

กยิรา เจ กยิราเถน่

- (กะ-ยิ-รา-เจ กะ-ยิ-รา-เถ-น่)
- ถ้าจะทำ ก็พึงทำการนั้น (จริงๆ)

อันดับที่ ๑

- กยิรา เจ กยิราเถน
- นั อ่านว่า นัง กลมๆ ที่อยู่ด้านบน ส.เสื่อ คือ "นิคหิต" (หยาดน้ำค้าง)
- คำบาลี กำหนดให้ออกเสียง (อัง) เมื่อวางอยู่เหนืออักษรใดก็ตาม
- เช่น นั (นัง) ตั (ตัง) สั (สัง) หั (หัง) ปั (ปัง)

กมฺมุนา วตฺตตี โลโก

- (กำ-มุนา วัด-ตะ-ตี โล-โก)
- สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

อันดับ ๒

- กมนุนา วตตตี โลโก
- กมฺ และ วตฺ จุดข้างใต้ ม และ ต มาบังคับให้ต้องอ่านว่า (กัม) และ (วัต)
- ถ้าจุดอยู่ใต้อักษรใดเท่ากับบังคับให้อักษรนั้นทำหน้าที่เป็น ตัวสะกด
- เช่น อปฺปมตฺโต / สงฺขารา / ปุตฺโต / นตฺถิ / ทานญจ / สุขสุส / กลฺยาณํ / อวิชฺชา / ธมฺมานํ / ปญฺญา

วโสดิสุสริยํ โลกเก

- (วะ-โส อิด-สะ-ริ-ยํ โล-เก)
- อํานาจเป็นใหญ่ในโลก

กิจฉนา วุตติ อสิปปสฺส

- (กิด-ฉนา วุต-ติ อะ-สิบ-ปัต-สะ)
- ความเป็นไปของคนไร้ศิลปะ ย่อมผิดเคือง

อันดับ ๓

- กิจฉนา วุตติ อสิปฺปสฺส
- อสิปฺปสฺส อ่านว่า อะ-สิบ-ปัด-สะ เพราะมีตัว ส. ต่อท้ายมาด้วย
- ในภาษาบาลี ท่านให้ถือว่าพยัญชนะทุกตัว ต้องออกเสียงเป็น "อะ" หมด จะอ่านแบบภาษาไทยไม่ได้
- เช่น ก (กะ) ข (ขะ) ส (สะ) มหาเถร (มะ-หา-เถ-ระ) ธเนน (ธะ-เน-นะ) ปาปสฺส (ปา-ปัด-สะ) ฐาปย (ธา-ปะ-ยะ) หทยสฺส (หะ-หะ-ยัด-สะ)

มตฺตณฺณตฺตา สทา สาธุ

- (มัต-ตัน-ยุ-ตา สะ-ทา สา-หุ)
- ความรู้จักประมาณ ยังประโยชน์ให้สำเร็จทุกเมื่อ

ปมาโท มจฺจุโน ปทํ

- (ปะ-มา-โท มัด-จุ-โน ปะ-ทัง)
- ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย

อเวเรน จ สมมندی

- (อะ-เว-เร-นะ จะ สำ-มัน-ตี)
- เวย่อมระงับด้วยไม่มีเวร

นปฺปฏิกงฺเข อนาคตํ

- (นั้บ-ปะ-ติ-กั้ง-เข อะ-นา-คะ-ตัง)
- ไม่ควรหวังสิ่งที่ยังมาไม่ถึง

ยทตตครหี ตทกพพมาโน

- (ยะ-หัด-ตะ-คะ-ระ-ฮี ตะ-ทะ-กูป-พะ-มา-โน)
- ตี ตนเองเพราะเหตุใด ไม่ควรทำเช่นนั้น

อันดับ ๔



- ยหตุตครหี ตทกฤษพพมาโน
- ยหตุตครหี อ่าน "ห" สระ อี ต้องอ่านว่า "ฮี"

ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจาริ

- (ท่า-โม หะ-เว รัก-ชะ-ติ ท่า-มะ-จา-ริง)
- ธรรมแล ย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม



- *ธมฺโม หเว รกขตี ธมฺมจาร์*
- คำว่า ธมฺมจาร์ มี นิคหิต ขึ้นไปอยู่เหนือ สระ อี อ่านว่า ธัมมะจาร์ริง คือ ภาษาบาลี หาก สระอิ มีนิคหิตอยู่ข้างบนต้องอ่านออกเสียงว่า "อิง" ทุกตัว ห้ามอ่านเป็น ธัมมะจาร์

- หลวงพ่อสด จนฺทสโร
 - หลวงพ่อปราโมทย์ ปาโมชฺโช
 - เขมรังสี ภิกขุ
 - มนุสโสสิ
 - สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)
-



อจจุคคตา อติพลตา
อติเวลล์ ปภาสิตา
วาจา ทนติ ทุมเมธ
ติดติร้วาติวสุลิต์ ฯ

คำพูดที่ดังเกินไป ๑ คำพูดที่แรงเกินไป ๑
คำพูดที่เกินเลยไป ๑
ย่อมฆ่าคนพูดที่ปัญญาเฉลาเสีย
เหมือนเสียงขันฆ่านกกระทาที่ขันดังเกินไป



ตสุมา กाले อกาลे ज
वाजं रकुखेय्य पणुतिटो
नातिवल्लं पภาเสय्य
อปี อตตสมมติ वा ฯ

ดังนั้น ผู้ฉลาดพึงเก็บคำพูดไว้ให้ดี
ทั้งในเวลาทีควรและไม่ควร
อย่าพูดให้เกินเลยไป แม้กับคนที่เสมอกับตัว

- พระอาจารย์มิตซูโอะ คเวสโก
- หลวงพ่อปราโมทย์ ปาโมชโช
- เย ธมมา เหตุปฺปภา : ธรรมเหล่าใด เกิดแต่เหตุ
- อุปสนฺโต สุขํ เสติ : ผู้สงบใจได้ย่อมอยู่เป็นสุข
- อนฺุปาทา จิตฺตสฺส วิโมกฺโข : จิตเป็นสุข เพราะรู้จักปล่อยวาง
- พุทธาวจน

พุทธศาสนสุภาษิต

- คน
- ฝึกตน-รับผิดชอบตน
- จิตใจ
- การศึกษา
- ปัญญา
- เลี้ยงชีพ-สร้างตัว
- เพียรพยายาม-ทำหน้าที่
- ครอบครัว-ญาติมิตร
- การคบหา
- การเบียดเบียน-การช่วยเหลือกัน
- สามัคคี
- การปกครอง
- บุญ-บาป, ธรรม-อธรรม, ความดี-ชั่ว
- กรรม
- กิเลส
- คุณธรรม
- วาจา
- ชีวิต-ความตาย
- พันทุกข์-พบสุข